

Kuulsad pianistid kogunesid Eestisse õpetajat mälestama

Professor Bruno Lukk tõstis muusikateosed elava inimese seisusesse

Heili Vaus
kultuur@epl.ee

Eesti klaverimuusika legendi, professor Bruno Lukki 90. sünniaastapäeva tähistamiseks sõitsid Tallinna kokku tema välismaal elavad kuulsad õpilased Kalle Randalu, Arbo Valdma ja Toomas Vana. Koos teiste Luki õpilastega andsid nad pühapäeval Muusikaakadeemias maestro mälestuskontserdi.

Arbo Valdma, kellena Bruno Lukk suurema panuse Eesti kultuurilukku jättis – pianisti või pedagoogina?

Lukil oli tohutu enese-kontroll ja kõrgendatud nõudmised. Nii et esinimine oli tema jaoks tohutu pinge. Tunnen ise täpselt samuti, et selle energia hulgaga saaks pedagoogina palju rohkem ära teha.

Mis omadused olid Lukil, et ta suutis luua oma koolkonna?

Ta oli vaimustunud ja kindel teejuht. Tema jaoks oli oluline ebaolulisest väga selgelt eraldatud. Ta sihi-kindlus viis selleni, et see, mida tema oluliseks pidas, sai suurte tähtedega kirjutatud igaühesse, keda ta õpetas. Õpetaja kuuleb ju 75 protsenti oma ajast selliseid asju, mida peab kohe parandama hakkama. Aga tema nägi selles halva väljarohimises ja inimeste paremaksmuutmises oma missiooni.

Ta oli alati aldis meeldivatele üllatustele, tahtis õpilaste saavutustest vaimustuda. Seetõttu on ka tema õpilastesse sisse juurutatud see sihipärane positiivsus ja vaimustuse otsimine. Kõige suuremat austust tekitas tema kuulamis- oskus, tema erk “närbumatu” kõrv, tema avatus õpilaste probleemidele.

Halva esituse ja halva suhtumise kohta oli tal selline väljend nagu “minu kõrvad närbuvad”. See “närtsinud kõrvad” oli viimane peatus enne katastroofi, kui ta ütles, et see on nii kohutav, et ajab mind marru.

Ta võis vist tunnis väga vihaseks saada?

Jah, aga ta ei olnud vihane õpilase peale, vaid sellepärast, et teosele sai kahju tehtud. Kui inimene niivõrd oma kujutluses vohas, et enam tööd ei teinud ja teose nõudeid ei mõistnud. Teosed olid talle nagu oma pere – ta tõstis nad elava inimese seisusse.

Aga ta ei olnud kunagi halvas tujus ega vaadanud õpilast kõrvalt, et see on sinu mure hakkama saada, minu tööpäev on läbi. Ta elas koos õpilasega tema raskustele kaasa.

Mille poolest ta oma kaasaegsetest erines?

Luki ajal ja enne teda vohas muusika ümber suur targutamine. Tema eraldas olulise ebaolulisest ja läks väga kaine retseptiga ran-

Saksamaal oma koolkonna loonud ja kogu maailmas kursusi andnud Arbo Valdma leiab, et õpetaja puhul on olulisim vaimne erksus, oskus vaimustuda ja vaimustuma panna.

RAIGO PAJULA

get, selget teed mööda. Ilmselt oli tema liialdatud ratsionaalsus vastukaaluks ümbritsevale.

Kas ta tunnistas assotsiatiivseid seoseid ja programmilisust ka muusikas?

Ta eitas igasugust programmilisust – “muusika ei saa kirjeldada elunähtusi”.

Mina aga olen enda jaoks seda piiri nihutanud. Arvan, et assotsiatiivne väli, kõigi meelte aktiveerimine seob just õpilase ja õpetaja teose külge. Just assotsiatsioonid – heli võib olla külm või kuum, mingi motiiv võib kaikuda kaugelt või meid endasse mähkida nagu ämblikuvõrk – kõik see aitab, kui ei ületa teatud piiri ega muutu vohamiseks.

Autori tekst oli püha?

Jah, sellele pidi tingimusteta alistuma. Muidugi peab kuskil sees istuma austus autoriteksti vastu, aga mina leian, et kui me niivõrd alistunud oleme, on meie enda energia nullis. Me peame oma energia teosele andma, et vabastada teose enda energia. Aga kõigepealt tuleb sisse minna esimesest – alistumise uksest, nagu puhastustulest. Võib-olla on interpreetid eesmärk hoopis ennast näidata. Aga käinud see

alistumise tee läbi, hakkad otsima teose enda sisemisi motiive – miks, kuidas. Oma mina jääb siis juba kõrvale.

Armastas ta eeskujusid?

Oo jaa! Tal oli lakkamatu lemmikute soosimise põhimõte. Läbi vaimustuse pidi kogu areng ühelt astmelt teisele, ühe lemmiku juurest teise juurde kulge-

Mis on Luki õpilastes erinevat ja ühist?

Kalle Randalu ütles, et õppis ta juures kümme aastat ja see oli pidev kaasaminek. Mina tulin Luki juurde vanema ja väljakujunumana ning õppisin vaid viis-kuus aastat. Algul oli mul hirm, et ta kaotab mu omapära. Aga ta suunas mind hoopis nii, et tulemus oli *self-made-man*. Ajas otsima oma teed, mitte kunagi kõike üle võtma.

Luki koolkonna põhijoone on tohutu energia suunamine lolluste vältimiseks. Teadmiste kogumine ja pidev otsimine tasub ennast ära selle erakordse enesekindlusega, mis on omane kõigile tema õpilastele. Suurte inimeste õpilastel tekib alati kindlusetunne – et olen targa, andeka ja erakordse inimesega elus kokku puutunud.

Nõudlik pedagoog

■ Elasin Bruno Lukiga Gonsiori 17 esimesel korral ühes korteris 40 aastat. See oli nagu Tallinna Konservatooriumi filiaal, hommikust õhtuni voorisid sisse-välja ema Anna Klasi ja Bruno Luki õpilased. Mina tegin neile ust lahti.

Püüdsin oma toas kahelt poolt seina tagant kostva klaverimängu saatel maga-

Eri Klas
dirigent

erudeeritud inimesega koosviibimine mind muidugi kundas.

da või viiulit harjutada. Luki toa poolt kostis ikka kõve- maid hääli ja halve- maid hindeid.

Aga muidu oli ta eriline inimene, läbi ja lõhki poissmees. Ega ta mulle mingi isa prototüüp ei olnud. Kuigi nii

Armastas oma õpilasi

■ Mida kaugema aja tagant oma professori peale mõtlen, seda selgemaks saab, mis tema fenomeni tekitas. See oli armastus muusika ja oma õpilaste vastu. Eruditsioon ja töövõime olid siin teisejärgulised.

Mina sattusin tema juur-

Lauri Väinmaa
pianist

de õppima siis, kui ta sai 70-aastaseks ja minu arvates oli see tema kui pedagoogi kõrgaeg.

Ta oli säilitanud vaimse erksuse ja hea füüsilise vormi, ja sellele lisandus pool sajandit kogemusi. Täiuslik!

Bruno Lukk 1909-91

Sündis: 30. juunil 1909 Tšussovaja külas Permi kubermangus
Õppis: klaverimängu Tartu Kõrgemas Muusikakoolis, Riia konservatooriumis, täiendanud Berliini muusikaülikoolis pianist Kreutzeri ja helilooja Hindemithi juures.
Töö: alustas kontsertide andmist 1930 Riias, esinenud Berliini, Haagis jm., 1942 sai Teise maailmasõja ajal Jaroslavis alguse tema ja Anna Klasi klaveriduo, oli Tartu Kõrgema Muusikakooli ja Tallinna Konservatooriumi klaveripedagoog, 1948-51 konservatooriumi direktor, salvestanud hulga LP-plaate.
Õpilasi: ligi sada, nende hulgas Leelo Kõlar, Toivo Nahkur, Kalle Randalu, Ivo Sillamaa, Arbo Valdma, Lauri Väinmaa.

